

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	9Cdo/131/2022
Identifikačné číslo spisu:	5320202764
Dátum vydania rozhodnutia:	17.08.2022
Meno a priezvisko:	JUDr. Igor Belko
Funkcia:	súdca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2022:5320202764.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Igora Belka a členov senátu JUDr. Sone Mesiarkinovej a JUDr. Martina Holíča, vo veci starostlivosti o maloleté deti: F. G., nar. XX.X.XXXX a K. G., nar. XX.XX.XXXX, obe deti bytom N. F. XXX, B., v konaní zastúpené kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Čadca, deti rodičov: matka H. G., nar. X.X.XXXX, bytom N. F. XXX, B., zastúpená spoločnosťou MAJCHRÁK & MAJCHRÁK, advokáti, s.r.o., so sídlom Nová Bystrica 850, Nová Bystrica, a otec Š.V. G., nar. XX.XX.XXXX, bytom N. F. XXX, B., zastúpený Mgr. Michalom Mozolíkom, advokátom so sídlom Palárikova 1449, Čadca, o návrhu otca na zmenu úpravy starostlivosti o maloleté deti, vedenej na Okresnom súde Čadca pod sp. zn. 4P/28/2020, o dovolaní matky proti rozsudku Krajského súdu v Žiline č. k. 10CoP/64/2021-244 z 3. februára 2022, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žiaden z účastníkov n e m á nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Žiline rozsudkom č. k. 10CoP/64/2021-244 z 3. februára 2022 zmenil rozsudok Okresného súdu Čadca č. k. 4P/28/2020-137 z 11. marca 2021 tak, že maloleté deti F. G. a K. G. zveril do striedavej osobnej starostlivosti oboch rodičov. Určil, že striedavá osobná starostlivosť sa bude realizovať v týždňových intervaloch tak, že po prvýkrát si otec prevezme maloleté deti do osobnej starostlivosti v nedeľu v týždni, kedy nadobudne právoplatnosť rozsudok o striedavej starostlivosti o 16.00 hod. Preberanie striedavej osobnej starostlivosti bude realizované v mieste bydliska matky vždy v nedeľu o 16.00 hod. Počas letných prázdnin sa bude striedavá starostlivosť realizovať v dvojtýždňových intervaloch od prvej júlovej nedele o 16.00 hod. do poslednej augustovej nedele o 16.00 hod. Obaja rodičia sú oprávnení maloleté deti zastupovať a spravovať ich majetok. Otcovi určil povinnosť platiť výživné na maloletú F. G. v sume 60 eur mesačne a na maloletú K. G.Ú. v sume 40 eur mesačne vždy do 15-teho dňa v mesiaci vopred k rukám matky. Zároveň rozhodol, že mení rozsudok Okresného súdu Čadca č. k. 11P/37/2017-126 zo 6. júna 2018 a rozsudok Okresného súdu Čadca č. k. 7P/22/2020-116 z 1. októbra 2020. Žiadnemu z účastníkov nepriznal právo na náhradu trov konania.

2. Odvolací súd poukázal na to, že súd prvej inštancie rozšíril rozsah stretávania otca s maloletými dcérami na každý párny týždeň od 17.00 hod. v piatok do 8.00 hod. v pondelok a každý posledný týždeň v mesiaci od 8.00 hod. v pondelok do 17.00 hod. v nedeľu. Osobitne upravil styk počas sviatkov a prázdnin a rodičom uložil povinnosti smerujúce k umožneniu riadneho priebehu/výkonu dotknutého rodičovského práva.

3. Odvolací súd dospel k záveru, že matka (ako i súd prvej inštancie) vo všeobecnosti náležite argumentuje, že názor maloletých detí je jedným, ale nie jediným východiskom rozhodovania súdu. V okolnostiach súdnej veci však ide nepochybne o hľadisko zásadné, o to viac, že i súd prvej inštancie (správne) konštatoval na strane detí rozumovú vyspelosť adekvátnu pochopeniu riešených záležitostí. Odvolací súd po podrobnom oboznámení sa s výsluchom maloletých detí dospel k záveru, že vôľa maloletých detí tráviť identický čas u oboch rodičov bola prezentovaná opakovane a tak jednoznačným spôsobom, že tento nepripúšťa pochybnosti o jej obsahu. Poukázal na to, že deti na svojom stanovisku nemenne zotrvali i za situácie, kedy im okresný súd formuláciami svojich otázok opakovane podsúval (ako zjavne jemu vhodnejšie sa javiacu) možnosť „len“ rozšírenia rozsahu styku (namiesto nariadenia striedavej starostlivosti).

4. Pokiaľ išlo o sledovanie najlepšieho záujmu maloletých detí, odvolací súd sa nestotožnil s názorom, že nevyhnutnou podmienkou pre zverenie maloletého dieťaťa do osobnej striedavej starostlivosti rodičov je ich fungujúca vzájomná komunikácia, inak by totiž mohol rodič, ktorý má maloleté dieťa vo svojej osobnej starostlivosti, jednostranne a účelovo vylúčiť eventualitu striedavej osobnej starostlivosti len tým, že by odmietal snahu o komunikáciu zo strany druhého rodiča. Odvolací súd vzal do úvahy, že v okolnostiach súdnej veci je právoplatným rozsudkom okresného súdu vyslovená povinnosť otca zdržať sa neoprávnených zásahov do súkromia matky (nezákonným kontaktovaním), avšak konštatoval, že zo zhodných prejavov oboch rodičov vyplýva, že (v štádiu po tomto súdnom zákaze kontaktovania matky otcom) prebieha odovzdávanie detí medzi rodičmi bezproblémovo. Odvolací súd zdôraznil, že otec musí aj naďalej rešpektovať zákaz nezákonného kontaktovania matky, obmedziť sa výlučne na komunikáciu nevyhnutnú pre výkon striedavej starostlivosti a v rámci tejto komunikácie ostať v rovine konštruktívnej a vecnej a potlačiť prípadné nutkanie prejavovať animozitu voči matke prostredníctvom detí.

5. Odvolací súd s poukazom na požiadavky vyplývajúce z čl. 5 a § 24 ods. 2 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov konštatoval, že v konaní neboli zistené patologické skutočnosti, ktoré by boli kvalifikovanými prekážkami pre nariadenie striedavej starostlivosti. Predovšetkým takými nie sú (aj keby boli pravdivými) tvrdenia matky o novej známosti otca a podľa odvolacieho súdu nemožno dospieť ani k záveru o zásadných deficitoch v spôsobilosti otca na starostlivosť o deti. Sama matka potvrdila, že otec starostlivosť o deti vykonáva v rámci 2-týždňového intervalu počas letných prázdnin. Aj keď ide o obdobie prázdnin, t.j. bez povinností na strane detí, to bez ďalšieho neznamena, že otec obdobie s povinnosťami detí nezvládne, o to viac, že aktuálne sú pracovné podmienky (a možnosť venovať sa deťom) oboch rodičov veľmi podobné. Odvolací súd považoval za opodstatnenú argumentáciu otca, že z pohľadu nariadenia striedavej starostlivosti sa vhodnými javia podmienky bývania, keď obaja rodičia bývajú v tej istej obci neďaleko od seba, a teda nariadenie striedavej starostlivosti so sebou nenesie potrebu zmeny školského zariadenia, resp. „vytrhnutia“ detí z ich sociálnych väzieb.

6. Odvolací súd konštatoval, že ani z pohľadu individuálnych osobnostných predispozícií detí (napr. mimoriadna fixácia) nevyvstala osobitná prekážka aplikácie predmetného právneho inštitútu. Skutočnosti akcentované matkou (že otec deťom nevarí, neperie) zhodne popreli otec i deti. Tieto tvrdenia sú podľa názoru odvolacieho súdu skôr ilustráciou „kvality“ vzájomných vzťahov medzi rodičmi, než objektívnou realitou. Obdobný charakter (skôr schválnosti, než nevyhnutnosti) možno podľa odvolacieho súdu pripísať i exekutívnym návrhom matky (a na nich založenej argumentácii o nezodpovednom prístupe otca k plneniu svojej vyživovacej povinnosti) voči otcovi, keď je zjavné, že tento v rámci svojich možností postupne uhrádza/uhradil vzniknuté dlhy a exekúcia sa vedie „len“ ohľadne bežného výživného.

7. Odvolací súd uzavrel, že žiadne skutkové zistenie v danej veci nie je spôsobilé potlačiť význam prejavenej vôle maloletých detí v kontexte s právom oboch biologických rodičov rovnocenne sa podieľať na výchove svojich detí a vytvárať vzťahové väzby s nimi. Krajský súd preto zmenil rozsudok súdu prvej inštancie tak, že nariadil striedavú osobnú starostlivosť, a to na kratšej týždňovej báze, ktorú, prihladnuc na stanovisko matky, považoval v prejednávanej veci za vhodnejšiu. Pokiaľ ide o obdobie letných prázdnin, odvolací súd však už ponechal zabehnutý dvojtyždňový režim pobytu detí u toho-ktorého z rodičov, ktorý aj viac korešponduje potrebám prípadných dovolenkových pobytov.

8. Pokiaľ išlo o určenú vyživovaciu povinnosť otca, odvolací súd zobral do úvahy tvrdenie samotného otca, že v porovnaní s matkou má výrazne nižšie náklady na bývanie. Okrem toho poukázal na to, že otec stále popri pracovnom pomere figuruje v obchodnej spoločnosti K.R.D. Company s.r.o. a prihladal tiež na to, že mu finančne z Rakúska vypomáha matka. Nakoľko samotný otec v konaní uviedol, že je ochotný aj pri striedavej starostlivosti prispievať na výživu svojich detí, podľa odvolacieho súdu to vyvracia zásadnú argumentáciu matky, že motívom požiadavky otca na nariadenie striedavej starostlivosti je jeho snaha vyhnúť sa vyživovacej povinnosti.

9. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podala matka maloletých dovolanie, ktorého prípustnosť odvodzovala z § 420 písm. f) a § 421 Civilného sporového poriadku. Zároveň navrhla, aby dovolací súd odložil vykonateľnosť napadnutého rozsudku. Matka namieta, že nariadenie striedavej osobnej starostlivosti nie je v záujme maloletých detí. Nesúhlasí s tým, aby boli maloleté deti po dobu dvoch týždňov v mesiaci vystavené negatívnemu vplyvu vnútorne neusporiadaného otca, ktorý nie je po žiadnej stránke schopný sa o ne postarať a ide len o ďalší zo spôsobov jeho pomsty voči matke na úkor detí.

10. Prípustnosť dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku dovolateľka vyvodzovala z toho, že odvolací súd v rozpore s § 384 ods. 1 Civilného sporového poriadku rozhodol bez toho, aby sám zopakoval dokazovanie, či získal si iné nadväzujúce dôkazy v záujme maloletých detí, čím porušil aj čl. 4 Civilného mimosporového poriadku. Odvolací súd rozhodol o striedavej osobnej starostlivosti bez zistenia si aktuálnych okolností a pomerov, bez správy kolízneho opatrovníka a bez jeho prítomnosti na pojednávaní, ako aj bez znaleckého posudku, čo je pre takýto závažný typ rozhodnutí neakceptovateľné. Na podporu svojich tvrdení poukázala na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1Obdo/57/2019, podľa ktorého „Odvolací súd teda rozhodol na základe odlišného skutkového stavu bez doplnenia alebo zopakovania dokazovania a tým znemožnil žalobcovi, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva, najmä právo na rešpektovanie zisteného skutkového stavu, právo klásť svedkom otázku a vyjadrovať sa k zopakovanému alebo doplnenému dokazovaniu a to v takej miere, že došlo k porušeniu jeho práva na spravodlivý proces.“ a na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2Obdo/33/2017z 20. júna 2018, podľa ktorého „Odvolací súd nemôže prehodnotením dokazovania, ktoré vykonal súd prvej inštancie, odlišne posúdiť skutkový stav prejednávanej veci. Táto zásada vyplýva z princípu neúplnej apelácie. Výnimku z tejto zásady predstavuje prípad, v ktorom odvolací súd dokazovanie v potrebnom rozsahu zopakuje. Urobí tak v prípade, ak má odvolací súd za to, že súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam. Ak sa má vykonať pred odvolacím súdom dokazovanie, je potrebné nariadiť pojednávanie. Touto úpravou sa sleduje dôsledné rešpektovanie procesných práv strán sporu. Z hľadiska skutkového stavu možno uviesť, že pokiaľ odvolací súd vychádza z iných skutkových záverov ako súd prvej inštancie, musí jeho rozhodnutiu predchádzať pojednávanie, na ktorom sa zopakujú dôkazy alebo sa dokazovanie doplní vykonaním ďalších dôkazov.“

11. Porušenie práva na spravodlivý proces videla dovolateľka aj v tom, že odvolací súd vyniesol výrok, ktorého obsah a následky sú v priamom rozpore s iným rozhodnutím v civilnom sporovom konaní, v dôsledku čoho neprichádza do úvahy striedavá osobná starostlivosť. Odvolací súd nevzal na zreteľ obsah rozhodnutí v civilnom konaní o ochranu osobnosti, kde navrhovateľ vždy pod rúskom starostlivosti o detí narušal osobnosť matky, pričom odvolací súd nariadil presne to, pred čím mali súdne rozhodnutia matku chrániť. Medzi rodičmi nepanuje rešpekt a úcta, ale naopak, osočovanie, urážky a nenávisť otca k matke detí. Podľa rozsudku Okresného súdu Čadca v spojení s rozsudkom Krajského súdu Žilina sp. zn. 4C/66/2018 je žalovaný povinný zdržať sa zásahu do súkromia žalobkyne

nezákonným kontaktovaním prostredníctvom: SMS správ, osobne, telefonicky, MMS správami, elektronickou poštou, listinnými písomnými prejavmi, prostredníctvom internetových sociálnych sietí a komunikačných serverov, všetko do 3 dní od právoplatnosti rozsudku.

12. Matka ďalej v dovolaní poukazovala na to, že otec detí ju neustále sleduje, tiež poukazovala na obsah SMS, ktoré jej posielal. Uviedla, že sa naplnili jej obavy, že odvolací súd napadnutým rozsudkom umožnil navrhovateľovi, aby v osočovaní pokračoval. Poukázala na správu, ktorú otec napísal dcére F. deň po tom, ako dovolateľka prevzala napadnutý rozsudok: „Ďalšia vec je ako som ti písal nemôžete ísť ku mne keď mám poobednú to som ti už vysvetľoval to sa jednoducho nedá.... môžete ísť ku mne ak nechcete tak budúci týždeň v nedeľu o 16... ” Dovolateľke napísal správu v tomto znení: „Chcem ťa požiadať, aby si za žiadnych okolností neriešila veci dospelých cez deti ako to robíš už roky. Nie je to pre ne dobré psychicky.” Navrhovateľ ju teda hneď kontaktoval (a to sa ešte striedavá osobná starostlivosť v podstate nerealizuje) a súčasne deťom píše, nech prídu kedy chcú bez ohľadu na to, čo odvolací súd uviedol. Za zásadné považuje dovolateľka to, že navrhovateľ uvádza, že s deťmi v určité týždne, keď má poobednú, nemôže byť, pričom na súde ako aj vo svojom návrhu uvádzal, že si vie prácu prispôbiť, a preto aj prestal podnikat’.

13. Prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku dovolateľka vyvodzovala tiež z nedostatočného poučenia o opravnom prostriedku - dovolaní, keď odvolací súd neuviedol, že proti rozsudku môže podať dovolanie aj z dôvodu podľa § 421 Civilného sporového poriadku, nielen podľa § 420 Civilného sporového poriadku.

14. Dovolateľka v dovolaní namietala aj nesprávne právne posúdenie veci, ktoré podľa jej názoru spočíva v podstate v podobných skutočnostiach, ktoré odôvodňujú porušenie práva na spravodlivý proces, pričom sa tieto skutočnosti dajú poňať aj ako právne posúdenie skutkového a právneho stavu. Nesúhlasila s tým, že by skutkový a právny stav umožňoval nariadiť odvolaciemu súdu striedavú osobnú starostlivosť.

15. Konkrétne otázky, ktoré podľa dovolateľky odvolací súd nesprávne právne posúdil boli nasledovné. Prvou otázkou bolo, či mohol odvolací súd v konaní o úpravu výkonu rodičovských práv a povinností na pojednávaní v odvolacom konaní vychádzať v prípade, že mieni nariadiť striedavú osobnú starostlivosť na rozdiel od súdu prvej inštancie, ktorý ju nepovažoval za možnú, vychádzať iba z výsluchov maloletých detí, ktoré vykonal ešte v prvostupňovom konaní súd prvej inštancie bez toho, aby využil postup podľa § 387 Civilného sporového poriadku, podľa ktorého musí dokazovanie zopakovať, zvlášť ak od výsluchu detí ubehol už takmer jeden rok. Inými slovami, musí v takom prípade odvolací súd dokazovanie - výsluch detí v zmysle § 387 Civilného sporového poriadku a zásady bezprostrednosti, ústnosti či ochrany záujmu mal. detí zopakovať? (pozn. dovolacieho súdu: dovolateľka mala pri tejto otázke zrejme na mysli ustanovenie § 384 a nie § 387 Civilného sporového poriadku).

16. Druhou otázkou formulovanou dovolateľkou bola otázka, či mohol odvolací súd v konaní o úpravu výkonu rodičovských práv a povinností na pojednávaní v odvolacom konaní nariadiť striedavú osobnú starostlivosť bez toho, aby si zistil opätovne a osobne názor maloletých detí sám (ak výsluchy detí sú rok staré) a bez toho, aby si neoveril (zrejme malo byť „overil“) prípadnú zmenu názoru u samotných detí či ich postoj cestou získania správy kolízneho opatrovníka ako zástupcu maloletých detí (účastníkov konania) a dokonca na pojednávaní konať bez jeho prítomnosti zvlášť, ak sa kolízny opatrovník vôbec nevyjadril v priebehu rok dlho trvajúceho odvolacieho konania.

17. K uvedeným otázkam dovolateľka uviedla, že podľa jej názoru odvolací súd nemôže, zvlášť po jednom roku od výsluchu detí, vychádzať iba zo zvukových nahrávok, ale je povinný, a to nielen s ohľadom na § 387 ods. 1 Civilného sporového poriadku, ale aj s ohľadom na čl. 4 či 13 Civilného mimosporového poriadku, teda záujem detí a zásadu priamosti a ústnosti, pri tak mimoriadnom zásahu do života detí, vykonať opätovné dokazovanie ich výsluchom a zistiť, či nedošlo k zmene pomerov či zmene ich názoru. Prvá otázka bola podľa dovolateľky riešená, pretože odvolací súd sa odklonil od rozhodnutí 1Obdo/57/2019, 2Obdo/33/2017 či II. ÚS 506/2013, rovnako tak aj druhá otázka, avšak

týmto vymedzením nie je dovolací súd viazaný.

18. Tretiu otázku dovolateľka formulovala tak, či môže odvolací súd nariadiť striedavú osobnú starostlivosť, ak má v čase vyhlásenia rozhodnutia právoplatnými súdnymi rozhodnutiami o ochrane osobnosti, podľa ktorých sa jednému rodičovi voči druhému zakazuje kontaktovanie osobne, správami či hovormi, preukázanú nemožnosť vzájomnej či extrémne škodlivej komunikácie ako predpoklad striedavej osobnej starostlivosti, ktorá v sebe implikuje prirodzene a logicky zodpovedný prístup rodičov, ktorí sú schopní navzájom v mene detí dohodnúť sa na zásadných otázkach výchovy detí, ako je učebný proces, zdravotný stav, záľuby či vzdelanie.

19. Podľa jej názoru za týchto okolností súd nemôže a nemal nariadiť striedavú osobnú starostlivosť. Je prakticky preukázané, že zdravá komunikácia medzi rodičmi je dlhodobo vylúčená a nemožná, a rodičia sa nevedia zhodnúť na žiadnej otázke výchovy detí pre svoje diametrálne odlišné povahy. Súd v podstate chce, aby dovolateľka s exmanželom komunikovala, hoci sa žalobou na ochranu osobnosti domáhala, aby jej dal konečne pokoj, pretože ju doslova psychicky týra už niekoľko rokov a znepriemňuje jej život. Poukázala pritom na rozhodnutie Krajského súdu v Nitre sp. zn. 9CoP/57/2015 z 5. mája 2016 vo veci návrhu otca na striedavú osobnú starostlivosť o maloletého.

20. Ďalšou otázkou podľa dovolateľky je otázka, či môže súd nariadiť striedavú osobnú starostlivosť, ak má v čase vyhlásenia rozhodnutia preukázané, že otec - povinný, ktorý žiada deti do SOS, je dlžný na výživnom (čo je za istých okolností aj trestný čin), výživné vymáha exekútor a súčasne ho neplatí (a ani nikdy neplatil) matke riadne a včas.

21. Poukázala na to, že v čase vyhlásenia rozsudku preukázala, že voči otcovi sa vedie od 9/2021 exekučné konanie, v ktorom exekútor napriek svojim oprávneniam stále nemôže a nemohol vymôcť sumu výživného. Ani po vyhasení rozsudku nezaplatil vôbec výživné v mesiaci február či marec 2022, teda dlží výživné momentálne cca 500 eur.

22. Poslednou otázkou, ktorú dovolateľka položila, bola otázka, či môže súd nariadiť striedavú osobnú starostlivosť, ak má v čase vyhlásenia rozhodnutia preukázané, že otec - povinný nepreukázal, že vo svojom zamestnaní má možnosť si pracovný čas nastaviť tak, aby vôbec vedel osobne realizovať komplexnú osobnú starostlivosť o deti.

23. Podľa dovolateľky predpokladom striedavej osobnej starostlivosti je najmä schopnosť rodiča, ktorý si ju želá, poskytnúť počas jej trvania komplexnú starostlivosť, teda že je schopný sa o deti postarať po všetkých smeroch - finančne, materiálne, priestorovo a stravovaním. Nič z toho otec detí nepreukázal, no súd to nepovažoval za potrebné ani zisťovať. Bolo preukázané, že otec detí nemá vlastný dom ani byt, deťom riadne nevarí (čo ani nepoprel), neplatí im výživné (pre ich základné potreby) a súčasne ani v práci nemá možnosť nastaviť si smeny tak, aby vedel osobne realizovať starostlivosť popri práci, čo znamená, že o deti sa nevie osobne starať počas pracovného týždňa a tieto ostanú až do večere samé bez dozoru a starostlivosti.

24. Na základe uvedeného dovolateľka navrhla, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd dovolací, zrušil pre vadu zmätočnosti a právnu vadu rozsudok Krajského súdu v Žiline a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

25. Otec vo vyjadrení k dovolaniu matky navrhol dovolanie odmietnuť.

26. Kolízny opatrovník maloletých sa k dovolaniu matky nevyjadril.

27. Dovolanie je v danom prípade podané vo veci upravenej v Civilnom mimosporovom poriadku. Vzájomný vzťah medzi Civilným mimosporovým poriadkom a Civilným sporovým poriadkom je vymedzený v § 2 ods. 1 Civilného mimosporového poriadku, podľa ktorého sa na konania podľa tohto zákona použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku, ak tento zákon neustanovuje inak. Keďže §

76 Civilného mimosporového poriadku neobsahuje odlišnú právnu úpravu dovolania podaného vo veci starostlivosti súdu o maloletých, prípustnosť dovolania matky bola posudzovaná podľa ustanovení Civilného sporového poriadku.

28. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 Civilného sporového poriadku) po zistení, že dovolanie podal v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 Civilného sporového poriadku) účastník konania zastúpený v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 Civilného sporového poriadku), bez nariadenia pojednávania dospel k záveru, že dovolanie matky je potrebné odmietnuť. Stručné odôvodnenie (§ 451 ods. 3 veta prvá Civilného sporového poriadku) rozhodnutia dovolacieho súdu je uvedené v nasledovných bodoch.

29. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok. Dovolací súd nesmie byť vnímaný ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu (viď napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu, sp. zn. 2Cdo/165/2017, 3Cdo/14/2017, 4Cdo/157/2017, 5Cdo/155/2016, 8Cdo/67/2017).

30. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v civilnom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania. Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu (3Cdo/42/2017, 4Cdo/95/2017, 5Cdo/87/2017, 8Cdo/99/2017).

31. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená, musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namiesto je skôr reštriktívny výklad (1Cdo/26/2017, 2Cdo/154/2017, 3Cdo/42/2017, 5Cdo/12/2017, 7Cdo/163/2017, 8Cdo/73/2017).

32. Obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky je poskytnúť uplatňovanému právu súdnu ochranu, avšak len za predpokladu, že sú splnené procesné podmienky súdneho konania (I. ÚS 80/09, II. ÚS 79/08, IV. ÚS 476/2012). Dovolací súd preto pristupuje k podanému dovolaniu tak, že najskôr skúma, či je procesne prípustné; k posúdeniu opodstatnenosti dovolania (t. j. posúdeniu, či je v ňom opodstatnene uplatnený dovolací dôvod) sa dovolací súd dostáva len v prípade prijatia záveru, že dovolanie je prípustné. Dovolanie je prípustné, ak jeho prípustnosť vyplýva z ustanovenia § 420 alebo § 421 ods. 1 Civilného sporového poriadku. Dôvody zakladajúce prípustnosť dovolania treba dôsledne odlišovať od dôvodov, ktoré zakladajú opodstatnenosť dovolania. Opodstatnené (dôvodné) je také prípustné dovolanie, v ktorom je oprávnene uplatnený dovolací dôvod. Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 Civilného sporového poriadku). V prípade dovolania prípustného podľa § 420 Civilného sporového poriadku je dovolacím dôvodom procesná vada zmätočnosti uvedená v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 Civilného sporového poriadku); v prípade dovolania, ktoré je prípustné podľa § 421 ods. 1 Civilného sporového poriadku je dovolacím dôvodom nesprávne právne posúdenie veci (§ 432 ods. 1 Civilného sporového poriadku).

33. Dovolateľka, vyvodzujúc prípustnosť dovolania z ustanovenia § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku namietala, že odvolací súd rozhodol bez zopakovania dokazovania, bez zistenia aktuálnych pomerov, bez správy kolízneho opatrovníka a bez jeho prítomnosti na pojednávaní, ako aj bez znaleckého posudku.

34. Podľa § 384 ods. 1 Civilného sporového poriadku ak má odvolací súd za to, že súd prvej inštancie

dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, dokazovanie v potrebnom rozsahu zopakuje sám.

35. Keďže odvolací súd preskúmava správnosť rozhodnutia súdu prvej inštancie nielen po stránke právnej, ale i po stránke skutkovej, musí mať možnosť sám dokazovanie zopakovať, ako aj doplniť. Právo odvolacieho súdu vykonávať dokazovanie slúži odvolaciemu súdu na to, aby mohol preveriť správnosti skutkových zistení a skutkového záveru súdu prvej inštancie. Odvolací súd svojou činnosťou nadväzuje na konanie pred súdom prvej inštancie a v prípade, že opakuje alebo dopĺňa dokazovanie, nie je viazaný skutkovým stavom zisteným prvoinštančným súdom a môže sám zistiť skutkový podklad pre svoje rozhodnutie, a to aj odchyľne od stavu, ktorý bol zistený prvoinštančným súdom. Pokiaľ po preskúmaní rozhodnutia súdu prvej inštancie príde odvolací súd k záveru, že súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, dokazovanie vykonané prvoinštančným súdom zopakuje. Táto povinnosť odvolacieho súdu vyplýva z princípu priamosti, ktorý v tomto prípade znamená, že odvolací súd nemôže dôkazy vykonané súdom prvej inštancie len prehodnotiť.

36. Z predloženého spisu dovolací súd zistil, že odvolací súd nariadil vo veci pojednávanie, na ktorom v rozsahu potrebnom pre skutočné zistenie stavu veci zopakoval a doplnil dokazovanie, pričom podrobnosti vykonaného dokazovania a konkrétne dôkazy, ktoré odvolací súd realizoval, sú zachytené v zápisnici o pojednávaní z 3. februára 2022, založenej v súdnom spise na č.l. 223 a nasl. Dovolací súd poukazuje na to, že na uvedenom pojednávaní sa zúčastnili obaja rodičia maloletých, ako aj ich právni zástupcovia, pričom na výslovnú otázku odvolacieho súdu právni zástupcovia oboch účastníkov zhodne uviedli, že nemajú návrhy na doplnenie dokazovania. Možno preto uzavrieť, že odvolací súd postupoval v súlade s § 384 Civilného sporového poriadku a námietka dovolateľky, že odvolací súd rozhodol bez zopakovania dokazovania a bez zistenia aktuálnych pomerov, nie je dôvodná.

37. K námietke dovolateľky, že odvolací súd rozhodol bez správy kolízneho opatrovníka a bez jeho prítomnosti na pojednávaní, dovolací súd uvádza, že kolíznemu opatrovníkovi boli v odvolacom konaní riadne doručené odvolanie otca, vyjadrenie matky a otca, ako aj predvolanie na pojednávanie. Pokiaľ sa kolízny opatrovník rozhodol nevyjadriť a nezúčastniť sa osobne na pojednávaní, túto jeho pasivitu (a právo) nemožno považovať za nesprávny procesný postup odvolacieho súdu.

38. Porušenie práva na spravodlivý proces videla dovolateľka aj v tom, že odvolací súd rozhodol v priamom rozpore s iným rozhodnutím súdu týkajúcim sa konania o ochranu osobnosti, v ktorom bola otcovi uložená povinnosť zdržať sa zásahu do súkromia matky nezákonným kontaktovaním. Dovolací súd konštatuje, že sporová vec o ochranu osobnosti medzi rodičmi maloletých, v ktorej sa matka v postavení žalobkyne domáhala ochrany pred zásahom do jej osobnosti zo strany otca v postavení žalovaného, nie je totožná s mimosporovým konaním vo veci starostlivosti o maloleté deti. Spor medzi rodičmi nie je konaním vo veci starostlivosti o maloletých, preto automaticky neurčuje výsledok tohto konania, resp. možnosti rozhodnutia súdu. Namietané rozhodnutie vo veci ochrany osobnosti odvolací súd vzal do úvahy pri hodnotení dôkazov a ustálení skutočného stavu veci, pričom sa ním podrobne zaoberal v odôvodnení svojho rozhodnutia.

39. Prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku dovolateľka vyvodzovala aj z nedostatočného poučenia o opravnom prostriedku - dovolaní, keď odvolací súd neuviedol, že proti rozsudku môže podať dovolanie aj z dôvodu podľa § 421 Civilného sporového poriadku, nielen podľa § 420 Civilného sporového poriadku. Uvedenú námietku dovolací súd nepovažuje za spôsobilú k prijatiu záveru o nesprávnom procesnom postupe súdu a navyše ešte takej intenzity, ktorú by bolo možné hodnotiť ako odňatie práva účastníka konania na spravodlivý proces. Dovolací súd uvádza, že odvolací súd nemá zákonnú povinnosť poučovať osobitne o prípustnosti dovolania v zmysle § 420 a § 421 Civilného sporového poriadku, ale len všeobecne o prípustnosti dovolania. Aj keď v uvedenej veci odvolací súd v poučení citoval len ustanovenie § 420 Civilného sporového poriadku, a nie ustanovenie § 421 Civilného sporového poriadku, z dovolania je zrejmé, že dovolateľka podala dovolanie aj z dôvodov uvedených v § 421 Civilného sporového poriadku, preto nemožno konštatovať zásah do práva na

spravodlivý proces, nakoľko svoje právo podať dovolanie plne využila.

40. K nespokojnosti dovolateľky so samotným hodnotením vykonaného dokazovania a ustálením skutkového stavu dovolací súd považuje za potrebné uviesť, že dovolanie nepredstavuje opravný prostriedok, ktorý by mal slúžiť na odstránenie nedostatkov pri rozsahu dokazovania a zisťovania skutkového stavu veci. Dovolací súd nie je súdom skutkovým a nemôže v dovolacom konaní formulovať nové skutkové závery, pretože v dovolacom konaní nemá v zmysle § 442 Civilného sporového poriadku možnosť vykonávať dokazovanie. Dovolaním sa preto nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi nižších inštancií, ani prieskumu nimi vykonaného dokazovania, pokiaľ nejde o hrubé a podstatné vady konania. V posudzovanej veci z rozhodnutia odvolacieho súdu je zrejмый jeho myšlienkový postup pri hodnotení dôkazov, výsledkom ktorého boli určujúce skutkové závery, ktoré ho viedli k zmene rozhodnutia súdu prvej inštancie a úprave starostlivosti o maloleté formou striedavej osobnej starostlivosti oboch rodičov. Úvahy, ktorými sa v rámci hodnotenia dôkazov odvolací súd riadil, sú v súlade so zásadami formálnej logiky, pričom výsledok hodnotenia dôkazov zodpovedá tomu, čo malo byť nimi zistené.

41. Na základe vyššie uvedeného najvyšší súd uzatvára, že dovolateľka v prejednávanej veci nepreukázala opodstatnenosť porušenia práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku.

42. Dovolateľka vyvodzovala prípustnosť podaného dovolania aj z ustanovenia § 421 ods. 1 Civilného sporového poriadku uvádzajúc, že nesprávne právne posúdenie spočíva v podobných skutočnostiach, v akých vzhľadom na porušenie práva na spravodlivý proces, pričom tieto skutočnosti sa dajú poňať aj ako právne posúdenie skutkového a právneho stavu.

43. Na to, aby dovolací súd mohol pristúpiť k meritórnemu dovolaciemu prieskumu rozhodnutia odvolacieho súdu z hľadiska namietaného nesprávneho právneho posúdenia veci, musia byť (najskôr) splnené predpoklady prípustnosti dovolania zodpovedajúce niektorému zo spôsobov riešenia tej právnej otázky, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a tiež podmienky dovolacieho konania, medzi ktoré okrem iného patrí riadne odôvodnenie dovolania prípustnými dovolacími dôvodmi, a to spôsobom vymedzeným v § 432 až § 435 Civilného sporového poriadku.

44. V prípade uplatnenia dovolacieho dôvodu, ktorým je nesprávne právne posúdenie veci, je riadne vymedzenie tohto dovolacieho dôvodu v zmysle § 432 ods. 2 Civilného sporového poriadku nevyhnutným predpokladom pre posúdenie prípustnosti dovolania v zmysle § 421 ods. 1 Civilného sporového poriadku. Len konkrétne označenie právnej otázky, ktorú podľa dovolateľa riešil odvolací súd nesprávne, umožňuje dovolaciemu súdu posúdiť, či ide skutočne o otázku, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a či sa pri jej riešení odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a) Civilného sporového poriadku), alebo ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená (§ 421 ods. 1 písm. b) Civilného sporového poriadku) alebo je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (§ 421 ods. 1 písm. c) Civilného sporového poriadku).

45. Aby určitá otázka mohla byť relevantná z hľadiska § 421 ods. 1 Civilného sporového poriadku, musí mať zreteľné charakteristické znaky. Predovšetkým musí ísť o otázku právnu (teda v žiadnom prípade nie o skutkovú otázku). Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že otázkou riešenou odvolacím súdom sa tu rozumie tak otázka hmotnoprávna (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj procesnoprávna (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Musí ísť o právnu otázku, ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení založil rozhodnutie napadnuté dovolaním. Právna otázka, na vyriešení ktorej nespočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu (vyriešenie ktorej neviedlo k záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu), i keby bola prípadne v priebehu konania súdmi posudzovaná, nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska tohto ustanovenia. Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 Civilného sporového poriadku musí byť procesnou stranou nastolená v dovolaní (a to jasným, určitým a zrozumiteľným spôsobom).

46. Ako už bolo uvedené, z ustanovenia § 421 ods. 1 Civilného sporového poriadku vyplýva, že otázkou relevantnou pre prípustnosť dovolania podľa tohto ustanovenia môže byť len otázka právna (hmotnoprávna alebo procesnoprávna, ktorej vyriešenie viedlo k právnym záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu) a nie otázka skutková. Riešenie skutkovej otázky (quaestio facti) je v civilnom sporovom konaní spojené s obstarávaním skutkových poznatkov súdu v procese dokazovania; to znamená, že pri jej riešení sa súd zameriava na skutkové okolnosti významné napríklad z hľadiska toho, čo a kedy sa stalo alebo malo stať, čo kto vykonal, resp. nevykonal, čo (ne)bolo dohodnuté, či a aké skutočnosti nastali po konaní (opomenutí konania) niektorej fyzickej alebo právnickej osoby, čo obsahuje určitá listina, čo vypovedal svedok, čo uviedol znalec a pod. Na rozdiel od toho riešenie právnej otázky (quaestio iuris) prebieha v procese právneho posudzovania veci, pri ktorom súd uvažuje o určitej právnej norme, zamýšľa sa nad možnosťou (potrebou) jej aplikácie, skúma jej obsah, zmysel a účel, normu interpretuje a na podklade svojich skutkových zistení (to znamená až po vyriešení skutkových otázok) prijíma právne závery o existencii alebo neexistencii dôvodu pre aplikovanie predmetnej právnej normy na posudzovaný prípad. Ak v dovolaní vymedzená otázka, ktorú má podľa dovolateľa posudzovať vo svojom rozhodnutí dovolací súd, nie je právnou otázkou, ale predstavuje skutkovú otázku, nie je splnená zákonná podmienka prípustnosti dovolania uvedená v ustanovení § 421 ods. 1 Civilného sporového poriadku a takúto otázku nie je dovolací súd oprávnený vo svojom rozhodnutí riešiť (3Cdo/218/2017, 3Cdo/27/2019, 4Cdo/172/2017, 4Cdo/148/2018, 8Cdo/144/2018, 9Cdo/213/2021).

47. Pokiaľ dovolateľ v dovolaní nevymedzí právnú otázku, dovolací súd nemôže svoje rozhodnutie založiť na domnienkach (predpokladoch) o tom, ktorú otázku mal dovolateľ na mysli; v opačnom prípade by jeho rozhodnutie mohlo minúť zákonom určený cieľ. V prípade absencie vymedzenia právnej otázky nemôže dovolací súd pristúpiť k posudzovaniu všetkých procesnoprávných a hmotnoprávných otázok, ktoré pred ním riešili prvoinštančný a odvolací súd; v opačnom prípade by uskutočnil procesne neprípustný bezbrehý dovolací prieskum priečiaci sa nielen (všeobecne) koncepcii právnej úpravy dovolania, ale i dovolacieho konania normovaného Civilným sporovým poriadkom (pozri napr. rozhodnutia odvolacieho súdu sp. zn. 1Cdo/98/2017, 3Cdo/94/2018, 4Cdo/95/2017, 8Cdo/100/2019). Treba zdôrazniť, že povinnosť vymedziť právnú otázku ukladá dovolateľovi zákonodarca.

48. Dovolací súd hodnotiac obsah dovolania dospel k záveru, že dovolateľka nevymedzila právnú otázku v súlade s vyššie uvedenými kritériami, ale vyjadrila v podstate svoj nesúhlas so skutkovými a právnymi závermi odvolacieho súdu a s jeho procesným postupom pri vykonanom dokazovaní.

49. Dovolateľka za podstatné právne otázky považovala otázku zopakovania dokazovania pred odvolacím súdom, neúčasti kolízneho opatrovníka na pojednávaní, existencie rozhodnutia súdu vo veci ochrany osobnosti medzi rodičmi maloletých, ako aj otázky týkajúce sa zistenia skutočného stavu veci a hodnotenia dôkazov. Ide o otázky nastolené už vo vzťahu k dodržaniu práva na spravodlivý proces (dovolací dôvod v zmysle § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku), na ktoré dovolací súd už vyššie odpovedal a ktoré nespĺňajú kritéria vymedzenia právnej otázky spôsobom upraveným v § 432 Civilného sporového poriadku, ale vyjadrujú iba nesúhlas a nespokojnosť dovolateľky so skutkovými a právnymi závermi odvolacieho súdu. Dovolateľka polemizovala s tvrdeniami otca maloletých a v súvislosti s tým vyčítala odvolaciemu súdu nesprávne zistenie skutkových okolností, nesprávne hodnotenie dôkazov, nesprávne vyhodnotenie unesenia dôkazného bremena a celkovo spochybňovala a kritizovala spôsob rozhodnutia odvolacieho súdu a vyjadrovala svoju nespokojnosť s napadnutým rozhodnutím.

50. Námietky dovolateľky voči hodnoteniu dôkazov a záverom týkajúcim sa zistenia skutočného stavu veci, ktorými argumentovala proti nesprávnemu právnemu posúdeniu veci, nemajú charakter námietok zakladajúcich prípustnosť dovolania podľa § 421 Civilného sporového poriadku. Dovolací súd sa s týmito námietskami vysporiadal pri posúdení dôvodnosti dovolania vyvodzujúceho svoju prípustnosť z § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku.

51. Dovolací súd poukazuje aj na uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky zo 14. apríla 2022 sp. zn. I. ÚS 215/2022, ktorý uviedol, že „k odmietnutiu dovolania pre nesplnenie náležitostí zadefinovania dôvodu prípustnosti mimoriadneho opravného prostriedku ústavný súd považuje za potrebné dodať, že aj keď jeho súčasná judikatúra uprednostňuje materiálny prístup k vymedzeniu dovolacích dôvodov zo strany najvyššieho súdu (I. ÚS 336/2019, IV. ÚS 479/2021), dovolací súd si bez náležitého vymedzenia právnej otázky dovolateľom nemôže túto otázku vyabstrahovať z dovolania sám (II. ÚS 291/2021). Ústavne konformné riešenie vyžaduje, „aby právna otázka z dovolania jasne vyčnievala a takisto aby z dovolania vyčnievalo aj právne posúdenie veci, ktoré pokladá dovolateľ za nesprávne s uvedením toho, v čom má spočívať táto nesprávnosť...“ Sťažovateľ, resp. jeho advokát „preto musí pripraviť jasné, vecné a zmysluplné vymedzenie namietaného nesprávneho právneho posúdenia spornej právnej otázky.“ (I. ÚS 115/2020).“

52. V preskúmvanej veci podľa názoru dovolacieho súdu nemožno prijať iný záver, ako ten, že dovolateľka uplatnený dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 Civilného sporového poriadku (nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom) nevymedzila spôsobom uvedeným v § 432 ods. 2 Civilného sporového poriadku; nenastolila, neformulovala, nepomenovala právnu otázku, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, ani neuviedla, v čom spočíva nesprávnosť jej riešenia, ale iba predostrela skutkové tvrdenia spochybňujúce správnosť rozhodnutí súdov nižších inšancií, hoci dovolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 Civilného sporového poriadku).

53. So zreteľom na uvedené dovolací súd dovolanie matky v časti, v ktorej namietala vady zmätočnosti podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku, odmietol podľa § 447 písm. c) Civilného sporového poriadku ako dovolanie, ktoré smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému dovolanie nie je prípustné, a v časti, v ktorej namietala nesprávne právne posúdenie veci v zmysle § 421 ods. 1 Civilného sporového poriadku, odmietol podľa § 447 písm. f) Civilného sporového poriadku ako dovolanie, ktoré nie je odôvodnené prípustnými dovolacími dôvodmi.

54. Dovolací súd nezistil splnenie podmienok pre odklad právoplatnosti dovolaním napadnutého rozhodnutia v zmysle § 444 ods. 2 CSP, a preto v súlade s ustálenou súdnou praxou o tom nevydal samostatné rozhodnutie (napr. sp. zn. 4Cdo/144/2019, 4Cdo/108/2019).

55. O náhrade trov dovolacieho konania rozhodol najvyšší súd podľa ustanovenia § 453 ods. 1 Civilného sporového poriadku v nadväznosti na ustanovenie § 52 Civilného mimosporového poriadku a vyslovil, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

56. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.